

Från redaktören

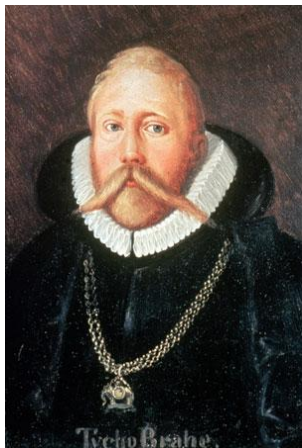
Bidrag till Cassiopeiabladet av Ulf R Johansson i Malmö och Christian Vestergaard i Uddevalla har gjort att bladet kunnat återupptas snarare än det var tänkt – här sammanställt, i största hast, av eder tillgivne. Varmt tack till Ulf och Christian, och god förnöjelse! - A N

Mordet på Tycho?

Ulf R Johansson

Mordteorierna kring Tycho Brahes död blir allt fler. Bland "the usual suspects" får numera, utöver Johannes Kepler, även Tychos svenske släkting Erik Bahe räknas, greve Erik som bevisligen var närvarande vid Ven-astronomens dödsbädd i Prag 1601. Det är den danske språkforskaren, professor Peter Andersen vid Strasbourgs universitet som grävt i akterna och som tidigare i år offentliggjorde sina rön. Huvudpunkterna i indiciekedjan ser ungefär ut så här:

- Tycho hade haft en affär med Kristian IV:s mor, drottning Sofia,
- Kristian IV ville på känt manér å la en dåtida renässansfurste hämnas - vi pratar om Machiavellis tidevarv! - och gav uppdraget åt Erik Brahe.
- Kungen ville rentav mörka sitt eget ursprung, att han var, som rykten lät meddela, en oäkting på tronen.
- Erik Brahe förgiftade således Tycho Brahe med kvicksilver.
- Erik Brahe, med sina ständiga ekonomiska bekymmer, var inte en sådan herre att han INTE skulle ha kunnat utföra ett kvicksilvermord. Vi pratar om en tid då till och med ärtsoppa kunde vara dödlig för en monark.

Framför allt har Peter Andersen dechiffrerat Erik Brahes dagböcker från denna tid, vilka finns på KB i Stockholm. Under sitt uppehåll i Prag och mystiska möten på stans turkiska bad har Erik Brahe ofta skrivit ner latinets "mea culpa" ("förlåt mig"), till och med finns belagt ett "mea maxima culpa". Varför detta dåliga samvete? Kommer gåtan nånsin att lösas? Ens vid en gravöppning i Prag? Erik Brahes roll i en konspiration figurerar senast i Århus-författaren Knud Erik Larsens roman "Tyge", utgiven sommaren 2009 på Hovedlands förlag i vårt grannland. Boken har fått ganska ljummen kritik i de danska medierna och den kan inte betraktas som omistlig i ett Tycho Brahe-bibliotek. Men det är alltid bra att få huvuddragen i Tychos verk och liv rekapitulerade, dessutom ges en ganska positiv bild av Tycho i två avseenden: Att han var barnkär och att han verkligen älskade sin Kirsten, den starka, ofrälse prästdottern, som han aldrig formellt gifte sig med.

Å andra sidan framstår den ständsmedvetne Tycho även här som en minst sagt omild bondeplågåre på Ven, och att han misskötte sina viktiga uppdrag - att hålla fyren vid Kullen vid liv och att underhålla kungakapellet i Roskilde domkyrka - står utom allt tvivel.

På en punkt får vi faktiskt skratta. Det är när Kristian IV:s rikskansler, den svavelosande teologen Christian Friis förhör Tycho och anklagar honom för diverse brott inklusive att han förbjudit prästerna på Ven idka djävulsutdrivning av nyfödda på ön.

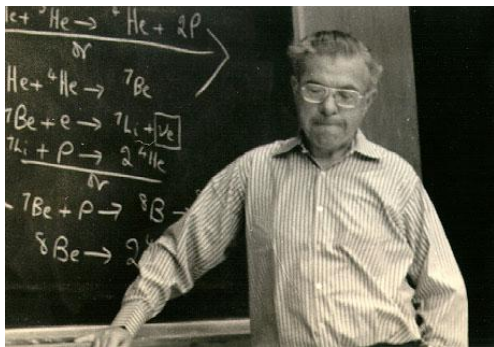
- Nå, vad säger du om dessa anklagelser?, summerar Friis sitt förhör.

- Jag säger farväl, meddelar Tycho lakoniskt.

Och går.

Och lämnar Danmark.

Bilder: Överst Erik Brahe (1552-1614), nederst Tycho Brahe (1546-1601).

Gentlemannakosmolog å Grand

Apropå vårt senaste föredrag i ASTB, om Big Bang, ska vi inte glömma Sir Fred Hoyles (1915-2001) besök i Lund 1997. Det var då han fick Crafoord-priset - väl för att han aldrig fick Nobelpriset?

Själv bodde Sir Fred på Grand Hotel men parkerade sin övriga familj på andra, betydligt anspråkslösare ställen i lärdomsstan, om jag säger så.

Undrar förresten om Sir Freds småbarn, när de sladdrat, fick höra av sina lekkamrater i sandlådan:

- Sladderbytta, Big Bang!

Ulf R.

Alltid bättre på andra sidan sundet!

Den som inte tycker att vi är hyggligt välförsedda med museer med astronomi på programmet på våra breddgrader, rekommenderas besöka Kroppedal Museum i Tåstrup mellan Köpenhamn och Roskilde. Kroppedal är Danmarks eget astronomiska museum med tonvikt på Ole Römer, vars födelsdag (25 september) här firas varje år.

Just nu lockar museet med två utställningar: "Hvad glør du på? Månen tur-retur" och "Verdensrummets Mekanik". Hemsidan har du här: <http://www.kroppedal.dk>

Ulf R.

Frida, Frida och de andra

Den första kvinnliga doktorerande Lundastronomen Frida Palmér är "omslagsflicka" på senaste Populär Astronomi. Vem skriver den första romanen eller rentav biografien över denna forskare, som under krigsåren var verksam på Försvarets radioanstalt och som sen helt försvann under den astronomiska horisonten? I och med efterföljande lärarkarriär i Halmstad upphörde hennes aktiva forskarkarriär. Varför det? Här måste finnas intressanta saker att rota i.

Notabelt för vårt sällskap är att hon medverkade i första numret av Cassiopeia, årsboken, 1939, och att "fröken Palmérs" avhandling om oregelbundna variabler anmäldes i samma årsbok.

I Populär Astronomi kan också läsas om kvinnliga pionjären Cecilia Payne-Gaposchkin, vars memoarer kom ut postumt 1979. Jag läste dem på den tiden med mycket stor behållning och har, upptäcker jag nu, särskilt strukit under vad hon skrev efter en anställningsintervju hos den store Edwin Hubble.

Efter intervjun fick hon höra vad Hubble hade sagt om henne:

- Hon är den bästa mannen de har på Harvard!

Harvard-professorn, legenden Harlow Shapley uppskattade INTE skämtet. Ulf R.

Bild: Urania, astronomins musa. En kvinna, nota bene!

Med anledning av Birger Sjöbergs dikt *Fridas kärleksförklaring* i aprilnumret av Cassiopeia, begav jag mig i början på augusti till Vänersborg, där ju denne diktare föddes och verkade. Jag begav mig då till parken Skräcklan i den norra delen av staden. Denna park är en naturskön park alldeles vid Vänerens strand och är ett populärt besöksmål för stadens invånare. Sedan i mitten på femtiotalet finns här en staty av den ombesjungna Frida tillverkad av skulptören Axel Wallenberg. (Nämnda skulptör var förresten god vän med Carl Milles).

Faktum är att Fridastatyn stals i juni 2008 men återfanns vid en rastplats i Dalsland någon vecka

senare. Så nu är hon på plats igen på sin granitsockel och blickar ut mot innanhavet Väneren, med färska blommor i sin högerhand. Text och foto av Fridastatyn: Christian Vestergaard.